

ZBOGOM STRAHU OD »OTMICE«

Nakon početka radova na palači, strah Lošinjana da će im netko »oteti« Apoksiomena, konačno bi trebao nestati

ATLET SE VRAĆA KUĆI USPIJU LI ZBOG NEVREMENA DOĆI IZVOĐAČI, DANAS ĆE BITI VELIKI DAN ZA MALI LOŠINJ

Danas ugovor o izgradnji Muzeja Apoksiomena

Predstavnici GP-a Radnik iz Križevaca u podne bi u vijećnici trebali potpisati ugovor o rekonstrukciji Palače Kvarner, gdje će trajno biti izložen najznačajniji hrvatski arheološki nalaz, kip koji je u podmorju kod Lošinja ležao više od 2.000 godina

Ira CUPAČ MARKOVIĆ

MALI LOŠINJ » Ako vremenski uvjeti dozvole, odnosno budu li vozili trajekte predstavnici tvrtke izvođača radova, GP Radnika iz Križevaca, danas uspiju doći na otok, u podne će u gradskoj vijećnici biti potpisan ugovor o izvođenju radova na rekonstrukciji Palače Kvarner, budućeg muzeja u kojem će biti trajno izložen najznačajniji hrvatski arheološki nalaz svih vremena, Apoksiomen, antički brončani kip svjetskog značaja. Početak rekonstrukcije na čekanju je godinama, budući je palača još 2002. određena za Muzej Apoksiomena, a 2007. godine muzejska vijeća Ministarstva kulture donijela su odluku da će upravo Mali Lošinj biti mjesto njegova stalnog postava. Stoga je potpisivanje ovog ugovora velik dan za Mali Lošinj, a svi se nadaju da će formiranje Muzeja Apoksiomen označiti početak nove ere kulturnog turizma na otoku, čiji će pokretač biti upravo »dar mora«, brončani kip koji je nedalako Lošinju, zaglavljen između dvije stijene, ležao više od dvije tisuće godina. Vrijednost radova je 12,6 milijuna kuna, a za investiciju je u ovoj godini u lošinjskom gradskom proračunu osigurano pet milijuna, kao i prošle i 2010. godine, kada se također planirao početak rekonstrukcije, ali iz raznih razloga radovi tada nisu počinjali.

Inače, arhitektonsko rješenje budućeg Muzeja Apoksiomen, kojeg će izvoditi GP »Radnik« iz Križevaca, izradili su riječki arhitekti Idis Turato i Saša Randić. Prema njihovoj zamisli, Apoksiomen će biti prezentiran u svojevrsnom arhitektonskom umetku unutar prostora što ga definiraju vanjski zidovi i krov Palače Kvarner. Ova »kuća u kući«, razlomljenog oblika,

bit će čeličnim nosačima ovisna o kamene zidove kao da lebdi iznad prizemlja. U njenom središtu, kroz dvije etaže, statua će biti smještena u staklenoj kapsuli, radi optimalnih mikroklimatskih uvjeta. Do etaže s kipom dolaziti će se posebnom cijevi, koja će poslužiti za »čišćenje« od vanjskih utjecaja i pojačati doživljaj susreta s Apoksiomenom. U sobi periskopa gosti će iz specifične perspektive prvi put vidjeti kip obasjan snopovima jarkog svjetla, a izložba će završavati na krovu palače s pogledom na rivu i malološinjsku uvalu.

Antičko remek-djelo

Podsjećamo, Apoksiomena je iz mora, 27. travnja 1999. izvadilo četrnaest ronilaca ekipe Ministarstva kulture, Specijalne policije, lošinjske tvrtke Submar i tehničkog osoblja, pod vodstvom Marijana Orlića, tadašnjeg načelnika Odjela za zaštitu arheološke baštine Ministarstva kulture. U akciji istraživanja lokaliteta i vadenja kipa sudjelovali su znanstvenici iz pet zemalja. Brončani kip 1,92 metra visok i težak 300 kilograma, na dubini od 45 metara, ležao je u podmorju Velih Orjula, otočića jugoistočno od Lošinja. Slučajno ga je ot-

krio sportski ronilac i amater fotograf iz Belgije Rene Wauters, tri godine prije nego je izvađen. Nakon prijave, Ministarstvo kulture RH preuzelo je koordinaciju zahtjevnog projekta, od sustavnog podmorskog arheološkog istraživanja i vadenja kipa, do njegovog restauriranja. Od početka je sve ukazivalo da se radi o remek-djelu antičke skulpture pa je projekt imao

NOVA ERA

Lošinjani se nadaju da će muzej označiti početak nove ere kulturnog turizma na otoku, čiji će pokretač biti upravo »dar mora«

međunarodnu dimenziju, a u različitim fazama uz hrvatske, uključivali su se stručnjaci iz Belgije, Velike Britanije, Italije, Austrije, Njemačke i SAD-a. U traženju odgovora o tajnama kipa, koristila se najsuvremenija tehnologija, a pretraženo je čak 50 tisuća metara četvornih. Kad je pronađen, cijeli kip je bio prekriven debelim slojem inkrusta-

cije – naslaga, a do polovine je bio ispunjen pijeskom i morskim sedimentom. Preduvjet restauratorskih radova bila je desalinizacija.

Trogodišnje odsoljavanje

Apoksiomen se u bazenu sa slatkom vodom odsoljavao do listopada 2000., kada su krenuli konzervatorsko-restauratorski radovi. Izvođeni su u Hrvatskom restauratorskom zavodu u Zagrebu, a vodio ih je restaurator Giuliano Tordi, u suradnji s Antoniom Šerbetićem, voditeljem radionice za metal Hrvatskog restauratorskog zavoda. Čišćenje kipa radeno je u posebno konstruiranom šesterokutnom kavezu, koji je »držao« kip. Naslage su se uklanjale isključivo mehanički, bez primjene kemijskih sredstava i trajalo je gotovo tri godine.

Da su konzervatorsko-restauratorski radovi odrađeni po najvišim standardima struke, potvrdilo je europsko priznanje 2007. godine, kada je u konkurenciji 158 prijava iz 32 zemlje, upravo Apoksiomen dobio medalju Europske unije za kulturnu baštinu za drugo mjesto u kategoriji Konzerviranje-restauriranje umjetnina, a koju dodjeljuje Europska komisija i paneuropska federacija za kulturnu baštinu Europa Nostra. Iste te godine, u listopadu, Muzejsko vijeće i Vijeće za kulturnu dobra RH, donijelo je odluku da će statua trajno biti izložena u Malom Lošinju. Međutim i nakon te odluke, u protekle četiri godine često se povlačilo pitanje da li će se to i dogoditi, a postojao je strah otočana da bi ga unatoč praksi da artefakt bude trajno izložen na mjestu njegova pronalaska, ipak netko mogao »oteti«. Ta bi se bojazan, nakon potpisivanja ugovora i početka radova na rekonstrukciji Palače Kvarner, konačno trebala i potpuno otkloniti.

Kip Apoksiomena trenutačno je izložen u Muzeju Mimara

Brojne teorije o potonuću

Kako je Apoksiomen završio na dnu mora prije dvije tisuće godina, nema odgovora. Istraživanje nije potvrdilo tragove brodoloma, iz čega se zaključuje da statua nije potonula skupa s brodom kojim je prevožena. Jedna od pretpostavki je da se posada na tom mjestu pokušala usidriti i zaštititi od snažnih udara bure. Moguće je da je kip zbog nevremena ispao s broda. Jedna od varijanti je i da je kip bačen u more kako bi se smanjio teret i tako spasio brod. Govori se i o mogućnosti da je kip poslužio kao treće sidro kojega je, nakon što je brod zahvaćen nevremenom izgubio prva dva, možda posada upotrijebila s nadom u spas. Po dosadašnjim istraživanjima, može se pretpostaviti da je kip bio teret rimskog broda, koji je plovio na sjever prema nekom od velikih gradova, primjerice Akvileji, Ravenni ili Puli, ili nekoj sredini izvan grada, poput raskošne vile na Velom Brijunu.

Nakon potpisivanja ugovora kreće 12 milijuna kuna »teška« preobrazba Palače Kvarner u Muzej Apoksiomena

Unutar zidova Palače Kvarner bit će ubačen svojevrsni arhitektonski umetak, u kojemu će biti smješten antički kip

Zasad u Muzeju Mimara

Apoksiomen je javnosti prvi put predstavljen na izložbi u Arheološkom muzeju u Zagrebu u svibnju 2006., nakon čega je bio izložen u nekoliko hrvatskih gradova, Rijeci, Zadru, Osijeku, Dubrovniku, Splitu, te u inozemstvu, Ljubljani i Firenzi, a trenutno se može razgledati u zagrebačkom Muzeju Mimara.